

**Міністерство освіти і науки України
Харківська національна академія міського господарства**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до самостійного вивчення курсу

«Планування діяльності підприємства»

(для студентів заочної форми навчання напряму
0501 – «Економіка і підприємництво» (6.030504 – Економіка підприємства і
6.030509 – Облік і аудит) і слухачів другої вищої освіти спеціальностей
7.050107 – Економіка підприємства і 7.050106 – Облік і аудит)

Харків ХНАМГ 2008

Методичні вказівки для самостійного вивчення курсу «Планування діяльності підприємства» (для студентів заочної форми навчання напрям 0501 – «Економіка і підприємництво» (6.030504 – Економіка підприємства і 6.030509 – Облік і аудит) і слухачів другої вищої освіти, спеціальностей 7.050107 – Економіка підприємства і 7.050106 – Облік і аудит) / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад. Леонт'єва Ю.Ю., Захаров В.І. – Х.: ХНАМГ, 2008.- 48 с.

Укладачі: Ю.Ю.Леонт'єва, В.І.Захаров

Рецензент: А.Є. Ачкасов А, д.е.н., проф.

Рекомендовано кафедрою економіки і управління будівництвом і міським господарством факультету післядипломної освіти і заочного навчання, протокол № 1 від 27 серпня 2007 р.

ПЕРЕДМОВА

Планування є важливою частиною господарської практики. Багаторічний досвід закордонних і українських підприємств доводить, що недооцінка планування в умовах ринку, зведення його до мінімуму частіше за все приводить до значних економічних втрат. Досвідчені керівники розуміють, що всі великі бої спочатку виграють на папері – на плані і тільки після цього в реальному житті. Ринок не применшує, не заперечує планування взагалі, а тільки зміщує цей процес у первинну виробничу ланку як важливий елемент господарського механізму управління.

Успішно працюючі підприємства здійснюють не тільки довгострокове планування, але й детальну розробку оперативних поточних планів по кожному підрозділу, кожному робочому місці. Календарні плани (декадні, місячні, квартальні, піврічні) конкретизують ціль і завдання підприємства, включають відомості про замовлення, про забезпеченість матеріальними ресурсами, про ступінь завантаження виробничих потужностей та їх використання з урахуванням терміну виконання кожного завдання. У них передбачаються витрати на реконструкцію потужностей, заміну обладнання, оновлення продукції, навчання працівників тощо.

План потрібний не тільки великим і середнім, але й малим підприємствам. Використання трудових і матеріальних ресурсів регламентується нормами і нормативами. Нормативність встановлює вимоги до ефективності використання ресурсів і результатів господарювання.

Мета вивчення дисципліни: засвоєння теоретичних знань і набуття практичних навичок планування діяльності підприємства.

Завдання вивчення дисципліни: вивчення теоретичних і практичних засад планування діяльності підприємства; набуття навичок аналізу й планування діяльності підприємства, виконання техніко-економічних розрахунків і обґрунтування планових показників.

Предмет вивчення в дисципліні: процеси й методи планування діяльності підприємства.

Курс ґрунтується на знаннях, отриманих при вивченні таких економічних курсів, як «Економічна теорія», «Економіка підприємства», «Аналіз господарської діяльності» та інших курсів варіативної частини навчального плану ВНЗ.

Важливість курсу визначається сучасними умовами розвитку світового господарства та необхідністю інтеграції України, як самостійної держави, в світове господарство.

1. Зміст дисципліни поділено на три навчальні модулі, що складаються з чотирнадцяти тем теоретичного й практичного спрямування.

1.1 Змістові модулі:

Змістовий модуль 1	Системна характеристика планування Тема 1. Сутність і особливості планування на підприємстві Тема 2. Система планів підприємства
Змістовий модуль 2	Планування діяльності підприємства Тема 3 Маркетингові дослідження і планування збуту продукції Тема 4. Виробництво продукції Тема 5. Оперативно-календарне планування Тема 6. Матеріально-технічне забезпечення Тема 7. Виробнича потужність підприємства Тема 8. Персонал і оплата праці Тема 9. Виробнича інфраструктура Тема 10. Витрати виробництва Тема 11 Фінансове планування
Змістовий модуль 3	Планування розвитку підприємства Тема 12. Оновлення продукції Тема 13. Організаційно-технічний розвиток Тема 14. Бізнес-планування

Розгорнутий зміст дисципліни

Змістовий модуль 1

Системна характеристика планування

Тема 1. Сутність і особливості планування на підприємстві

Планування як наука. Приналежність планування до сфери людської діяльності. Сутність планології як науки планування, її предмет, об'єкт і методи дослідження. Теоретичні підвалини планування мікросистем.

Процес планування і вибір рішень. Змістова характеристика планування як орієнтованої на майбутнє діяльності з прийняття рішень. Альтернативність вибору та критерії прийняття раціональних рішень. Формальний і системний підходи в плануванні.

Планування як функція управління підприємством. Місце планування у структурованій за різновидами управлінській діяльності. Планування як

процес складання і прийняття планів; планові процедури за умов різної визначеності зовнішнього середовища. Концепція контролінгу — інтегрованого інструменту планування і контролю.

Методи та інструменти планових розрахунків. Показники як результати перетворення наявної інформації в інформацію для планування. Узагальнені групи методів обчислення показників. Моделювання багатоваріантних планових розрахунків. Сфера доцільного використання описових, пояснювальних та імітаційних моделей. Реінжиніринг бізнес-процесів і розвиток планування.

Тема 2. Система планів підприємства

Функціонування системи планування на підприємстві. Сутність системи планування згідно з теорією систем. Система планування і система планів: термінологічні особливості. Передумови створення і ефективного функціонування системи планування на підприємстві. Загальний зміст процедур планування за різних організаційних структур керування підприємством.

Різновиди планів та їхні комплекси. Класифікаційні ознаки та різновиди планів на підприємстві. Комплекси (підсистеми) планування: генеральне, цільове, стратегічне, поточне. Зведене планування загальних результатів і фінансове планування у системі контролінгу.

Зміст планів і організація їх розробки. Формалізоване представлення планування як досягнення взаємоузгодженості завдань підприємства. Поточний план як основна складова системи планів, його завдання, склад, загальний порядок розробки. Особливості організації розробки планів на підприємствах із централізованими й децентралізованими функціями планування.

Змістовий модуль 2

Планування діяльності підприємства

Тема 3. Маркетингові дослідження і планування збуту продукції

Формування плану збуту з урахуванням досліджень ринку, життєвого циклу продукції і детермінантів попиту. План збуту продукції, поняття, основні вихідні дані формування плану, необхідність маркетингових досліджень. Особливості визначення ринкового попиту на продукцію широкого вжитку і промислового призначення. Життєвий цикл виробів, їхній вплив на величину збуту виробів і одержання прибутку від їхньої реалізації.

Аналіз і планування асортиментних портфелів з допомогою різних моделей. Вплив на попит і обсяги збуту продукції різних факторів (детермінантів) попиту.

Планування реклами. Поняття, мета реклами. Комунікаційна політика у здійсненні планів збуту продукції. Види й основні носії реклами. Розробка програми рекламування. Обґрунтування вибору рекламних засобів і ефективність реклами.

Планування збуту продукції. Характеристика планового обсягу збуту продукції. Показники плану. Залишки нереалізованої продукції, їхній склад і розрахунки. Планування витрат на збут продукції. Канали збуту продукції, стимулювання збуту з метою підвищення попиту на продукцію.

Тема 4. Виробництво продукції

Виробнича програма підприємства, її зміст і оптимізація. Характеристика виробничої програми і вихідних даних для її планування. Структура виробничої програми підприємства. Державний контракт і замовлення, їхня характеристика. Планування виробничої програми у натуральних і вартісних вимірниках. Оптимальний розподіл планової кількості кожної номенклатурної позиції за календарними періодами року (кварталами, місяцями). Мета оптимізації виробничої програми, планування оптимальної структури номенклатурних позицій. Економіко-математичні методи, що застосовуються у процесі оптимізації виробничої програми. Визначення максимально можливого обсягу виробництва продукції.

Планування обсягів виробництва продукції у вартісному вираженні. Товарна, валова, реалізована і чиста продукція; їхня характеристика, склад, розрахунки. Визначення залишків незавершеного виробництва при плануванні валової продукції.

Тема 5. Оперативно-календарне планування

Зміст і завдання оперативно-календарного планування. Характеристика оперативно-календарного планування. Заддання і зміст календарного планування і диспетчерського регулювання.

Міжцехове і внутрішньоцехове планування. Планово-облікові одиниці й системи оперативного планування.

Ритмічність виробництва. Характеристика рівномірного і ритмічного виробництва. Планування і оцінка рівня ритмічності виробництва на підприємстві.

Особливості оперативно-календарного планування на підприємствах одиничного, серійного і масового типів виробництва. Головне завдання оперативно-календарного планування на підприємствах одиничного типу виробництва. Об'єкт планування, порядок проходження замовлень; системи і календарно-планові розрахунки в одиничному типі виробництва. Розробка виробничих програм для цехів і дільниць.

Особливості й головне завдання оперативно-календарного планування у серійному виробництві. Календарно-планові нормативи та їхні розрахунки. Системи, які використовують у процесі оперативно-календарного планування на підприємствах серійного типу; різновиди: комплектних і подетальних. Планування виробничих програм цехів і дільниць.

Особливості й головне завдання оперативного планування на підприємствах масового типу виробництва. Характеристика подетальних систем планування. Розрахунки календарно-планових нормативів. Планування роботи поточкових ліній. Розробка виробничих програм для цехів і дільниць.

Тема 6. Матеріально-технічне забезпечення

Зміст планування МТЗ і послідовність його розробки. Завдання МТЗ підприємства, вихідні дані для розробки плану й послідовність його розробки. Методи вивчення ринку продукції. Методи вивчення ринку матеріальних ресурсів.

Планування потреби в матеріальних ресурсах. Методи розрахунку потреби в матеріальних ресурсах для основного виробництва. Особливості визначення потреби в деяких галузях промисловості. Розрахунок потреби в паливі та енергії.

Запаси й регулювання їхніх розмірів. Склад і класифікація запасів. Нормування виробничих запасів. Методи контролю за величиною нормативного рівня запасу матеріальних ресурсів. Графік зміни запасів при постійних інтервалах обсягів поставок. Методика розрахунку ціни матеріалів, що враховує інфляцію.

Визначення потреби цехів у матеріальних ресурсах. Методи розрахунку потреби цехів у МТР. Лімітування відпуску матеріалів цехам. Способи забезпечення цехів матеріальними ресурсами.

Тема 7. Виробнича потужність підприємства

Види виробничої потужності, чинники, що її визначають, і послідовність розрахунків. Поняття, мета й етапи визначення потужності підприємства. Види, вимірники потужності. Чинники, під впливом яких формується потужність підприємства. Послідовність розрахунку виробничої потужності підприємства. Фонди часу, які використовують при розрахунках потужності, їхнє визначення.

Методики розрахунку виробничої потужності. Вихідні дані для розрахунку потужності. Визначення потужності в загальному вигляді. Методика розрахунку виробничої потужності на підприємствах і в підрозділах різних типів виробництва. Визначення виробничої потужності складальних цехів і підрозділів.

Визначення максимально можливого випуску продукції при наявній потужності. Визначення введення в дію нових (додаткових) потужностей. Складання балансу. Визначення середньорічної потужності для обґрунтування обсягів випуску продукції у плановому році.

Система показників виробничої потужності. Основні шляхи підвищення ефективності використання виробничих потужностей.

Тема 8. Персонал і оплата праці

Планування персоналу. Місце персоналу в потенціалі підприємства. Поняття та класифікація категорій персоналу. Проблеми підприємства, пов'язані з персоналом, завдання планування персоналу. Вихідні дані для розробки плану з персоналу. Показники чисельності персоналу. Методи визначення чисельності персоналу. Розрахунок планового балансу робочого часу. Розрахунок чисельності окремих категорій працюючих. Визначення додаткової потреби в персоналі.

Планування продуктивності праці. Залежність чисельності персоналу від продуктивності праці. Завдання планування продуктивності праці. Вихідні дані для розробки плану з продуктивності праці. Показники продуктивності праці та методи їхнього обчислення. Розрахунки економії робочої сили під дією техніко-економічних факторів.

Планування оплати праці. Завдання планування оплати праці. Склад планового фонду заробітної плати. Вихідні дані для розробки плану із заробітній платі. Показники, що характеризують оплату праці. Методи визначення планового фонду заробітної плати. Розрахунки планового фонду заробітної плати за елементами. Розрахунок середньої заробітної плати. Співвідношення зростання продуктивності праці й середньої заробітної плати.

Тема 9. Виробнича інфраструктура

Особливості функціонування і планування підрозділів виробничої інфраструктури. Особливості функціонування підрозділів виробничої інфраструктури. Складові елементи виробничої інфраструктури підприємства. Особливості планування діяльності підрозділів виробничої інфраструктури.

Планування забезпечення підприємства технологічною оснасткою. Методи визначення потреби в інструментах у різних типах виробництва. Планування діяльності інструментальних цехів (виробнича програма, собівартість). Методика обчислення оборотного фонду інструментів.

Планування діяльності ремонтного виробництва. Планування виробничої програми ремонтно-механічного цеху. Розрахунок середньорічних обсягів ремонтних робіт і робіт з технічного обслуговування. Розрахунок кількості робітників із ремонту та технічного обслуговування. Планування собівартості ремонтних робіт.

Планування енергозабезпечення підприємства. Визначення потреби в енергетичних ресурсах. Методи розрахунку потреби в електроенергії. Вимоги до складання енергетичних балансів. Методика розробки енергобалансів. Планування діяльності енергетичних цехів.

Планування транспортного обслуговування виробництва. Розрахунок вантажопотоків і вантажообороту. Планування діяльності транспортних цехів. Виробнича програма транспортного цеху. Розрахунок чисельності різних категорій робітників транспортного цеху. Планування собівартості транспортних робіт.

Тема 10. Витрати виробництва

Мета, завдання і послідовність розробки плану собівартості продукції. Мета розробки плану із собівартості продукції. Завдання плану із собівартості. Вихідні дані для розробки плану. Послідовність розробки плану. Показники планових розрахунків.

Розрахунок витрат за техніко-економічними факторами. Послідовність розрахунку планової собівартості. Класифікація факторів, що впливають на рівень витрат. Методика розрахунку зміни собівартості внаслідок дії факторів.

Планування собівартості реалізованої продукції. Визначення собівартості реалізованої продукції. Склад витрат виробничої собівартості. Склад статей калькулювання виробничої собівартості. Розподіл загальновиробничих витрат на постійні й змінні. Формування собівартості готової продукції. Формування собівартості реалізованої продукції. Взаємозв'язок операційних витрат за функціями та економічними елементами.

Розрахунок калькуляційних статей прямих витрат. Методика розрахунку статей прямих витрат (прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці). Методика складання зведеного кошторису. Взаємозв'язок кошторису на виробництво з іншими розділами внутрішньофірмового плану.

Тема 11. Фінансове планування

Зміст і завдання фінансового плану. Визначення обсягів фінансових ресурсів і джерел їхнього надходження. Основні завдання фінансового планування. Види фінансових планів: довгостроковий, поточний і оперативний. Складання фінансового плану за видами діяльності: оперативної, інвестиційної і фінансової.

Планування потреби у фінансових ресурсах. Планування потреби в основному і оборотному капіталі, їх визначення. Джерела фінансування капітальних вкладень. Методи розрахунку потреби в оборотних коштах.

Планування прибутковості підприємства. Валовий і чистий прибуток, їхня характеристика і послідовність розрахунку. Пасивна і активна стадії складання плану з прибутку. Методи планування прибутку.

Основні умови прибутковості підприємства. Аналіз «витрати-обсяг-прибуток» у процесі фінансового планування. Показники прибутковості підприємства. Види рентабельності та їх розрахунок.

Основні фінансові документи, що використовуються в процесі фінансового планування. Оцінка фінансового стану підприємства за допомогою комплексного показника «Z-рахунки».

Змістовий модуль 3

Планування розвитку підприємства

Тема 12. Оновлення продукції

Формування планів оновлення продукції, їхній склад і завдання. Загальна характеристика планових робіт у системі створення, підготовки виробництва і освоєння нової продукції. Завдання і склад планових робіт зі створення, підготовки виробництва і освоєння нової продукції. Нормативна база планування та комплекс основних планових обчислень.

Оптимізаційні планові розрахунки оновлення продукції. Економічна ефективність освоєння нової продукції: методичні підходи, порядок обґрунтувань. Методичні основи обчислення технологічної собівартості. Вибір варіанта технологічного процесу. Критична програма.

Планування витрат на підготовку і освоєння виробництва нової продукції. Особливості планування собівартості нових виробів на етапах їхньої розробки і освоєння. Закономірності зниження трудомісткості складних виробів у процесі освоєння виробництва. Криві освоєння. Зміни собівартості за умови різних характеристик кривих освоєння. Складання кошторису витрат і кошторисної калькуляції.

Об'ємно-календарне планування підготовки виробництва нової продукції. Обчислення трудомісткості окремих циклів робіт і тривалості етапів технічної підготовки виробництва нового виробу. Особливості методики розрахунків тривалості робіт за умови паралельного, послідовного, паралельно-послідовного способів їхнього виконання. Порядок виконання робіт і побудова графіків Ганта.

Сітьові методи планування підготовки виробництва та освоєння нових виробів. Поняття сітьових методів і моделей, їхня термінологія. Методика визначення основних показників: тривалості робіт, термінів настання подій, напруженості виконання. Побудова сітьових моделей виконання комплексів робіт, їхня оптимізація.

Тема 13. Організаційно-технічний розвиток

Технічний та організаційний розвиток підприємства. Зміст, завдання і послідовність розробки плану організаційно-технічного розвитку підприємства. Основні складові плану. Етапи планування організаційно-технічного розвитку підприємства. Принципи планування техніко-організаційного розвитку. Техніко-економічний аналіз. Зміст, структура, основні елементи. Фактори технічного й організаційного рівня розвитку підприємства.

Оцінка технічного рівня розвитку підприємства. Економічне обґрунтування організаційно-технічних заходів. Види ефектів від реалізації організаційно-технічних заходів. Система показників і методика оцінки загальної економічної ефективності організаційно-технічних заходів. Методи планування організаційно-технічного розвитку підприємства.

Тема 14. Бізнес-планування

Сутність бізнес-планування і призначення бізнес-плану. Бізнес-планування як обґрунтування підприємницької ідеї, ділового проекту. Функціональна спрямованість бізнес-плану. Відмінність бізнес-планів щодо сфери застосування, складу предметної галузі, масштабів виробництва тощо.

Склад бізнес-плану і технологія його розробки. Унормований склад бізнес-плану як елемента ділового проекту. Вибір різновиду методики бізнес-плану з урахуванням його функціональної приналежності, виду діяльності, масштабів виробництва. Послідовність розробки бізнес-плану.

Оцінка середовища для бізнесу і формування власної ринкової позиції. Стан конкуренції в галузі як основа оцінки середовища для бізнесу. Обґрунтування маркетингової стратегії, цінової і нецінової політики підприємства. Схема формування плану маркетингу. Визначення прогнозу продажу з урахуванням еластичності попиту.

Планування виробництва продукції та його ресурсного забезпечення. Особливості обґрунтування виробництва продукції на новому і вже існуючому підприємстві. Визначення потреби в ресурсах. Розробка організаційної структури управління. Формування рівня запасів.

Фінансове планування. Основні документи фінансового плану, особливості їх розробки. Аналіз фінансових ресурсів підприємства й оцінка альтернативних схем фінансування проекту. Якісний і кількісний аналіз ризиків і планування запобігання втрат. Аналіз чутливості проекту.

1.3. Плани лекцій

Змістовий модуль 1. Системна характеристика планування

Тема 1. Сутність і особливості планування на підприємстві

1. Планування як наука.
2. Процес планування і вибір рішень.
3. Планування як функція керування підприємством.
4. Методи й інструменти планових розрахунків.

Література: осн. – 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 12, 13, додат. – 3, 8, 13.

Тема 2. Система планів підприємства

1. Функціонування системи планування на підприємстві.
2. Різновиди планів та їхні комплекси.
3. Зміст планів і організація їх розробки.

Література: осн. – 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 12, 13, додат. – 3, 8, 13.

Змістовий модуль 2. Планування діяльності підприємства

Тема 3. Маркетингові дослідження і планування збуту продукції

1. Формування плану збуту з урахуванням досліджень ринку, життєвого циклу продукції і детермінантів попиту.
2. Аналіз і планування асортиментних портфелів з допомогою різних моделей.
3. Планування реклами.
4. Планування збуту продукції.

Література: осн. – 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 12, 13, додат. – 2, 3, 6, 7, 9, 10, 12, 13, 14.

Тема 4. Виробництво продукції

1. Виробнича програма підприємства, її зміст і оптимізація.
2. Планування обсягів виробництва продукції у вартісному вираженні.

Література: осн. – 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 12, 13, додат. – 1, 2, 3, 6, 7, 9, 10, 12, 13, 14.

Тема 5. Оперативно-календарне планування

1. Зміст і завдання оперативно-календарного планування.
2. Ритмічність виробництва.
3. Особливості оперативно-календарного планування на підприємствах одиничного, серійного й масового типів виробництва.

Література: осн. – 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 12, 13, додат. – 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 12, 13, 14.

Тема 6. Матеріально-технічне забезпечення

1. Зміст планування МТЗ і послідовність його розробки.
2. Планування потреби в матеріальних ресурсах.
3. Запаси й регулювання їхніх розмірів.
4. Визначення потреби цехів у матеріальних ресурсах.

Література: осн. – 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 12, 13, додат. – 1, 2, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14.

Тема 7. Виробнича потужність підприємства

1. Види виробничої потужності, чинники, що її визначають, послідовність розрахунків.
2. Методи розрахунку виробничої потужності.
3. Визначення максимально можливого випуску продукції при наявній потужності.
4. Система показників виробничої потужності.

Література: осн. – 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 12, 13, додат. – 1, 2, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14.

Тема 8. Персонал і оплата праці

1. Планування персоналу.
2. Планування продуктивності праці.
3. Планування оплати праці.

Література: осн. – 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 12, 13, додат. – 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 12, 13.

Тема 9. Виробнича інфраструктура

1. Особливості функціонування та планування підрозділів виробничої інфраструктури.
2. Планування забезпечення підприємства технологічною оснасткою.
3. Планування діяльності ремонтного виробництва.
4. Планування енергозабезпечення підприємства.
5. Планування транспортного обслуговування виробництва.

Література: осн. – 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 12, 13, додат. – 2, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14.

Тема 10. Витрати виробництва

1. Мета, завдання і послідовність розробки плану собівартості продукції.
2. Розрахунок витрат за техніко-економічними факторами.
3. Планування собівартості реалізованої продукції.
4. Розрахунок калькуляційних статей прямих витрат.

Література: осн. – 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 12, 13, додат. – 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 12, 13.

Змістовий модуль 3. Планування розвитку підприємства

Тема 11. Фінансове планування

1. Зміст і завдання фінансового плану.
2. Планування потреби у фінансових ресурсах.
3. Планування прибутковості підприємства.

4. Основні умови прибутковості підприємства.

Література: осн. – 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 12, 13, додат. – 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 12, 13.

Тема 12. Оновлення продукції

1. Формування планів оновлення продукції, їхній склад і завдання.
2. Оптимізаційні планові розрахунки оновлення продукції.
3. Планування витрат на підготовку і освоєння виробництва нової продукції.
4. Об'ємно-календарне планування підготовки виробництва нової продукції.
5. Сітьові методи планування підготовки виробництва і освоєння нових виробів.

Література: осн. – 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 12, 13, додат. – 1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14.

Тема 13. Організаційно-технічний розвиток

1. Технічний і організаційний розвиток підприємства.
2. Оцінка технічного рівня розвитку підприємства.

Література: осн. – 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 12, 13, додат. – 1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 12, 13, 14.

Тема 14. Бізнес-планування

1. Сутність бізнес-планування і призначення бізнес-плану.
2. Склад бізнес-плану і технологія його розробки.
3. Оцінка середовища для бізнесу і формування власної ринкової позиції.
4. Планування виробництва продукції та його ресурсного забезпечення.
5. Фінансове планування.

Література: осн. – 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, додат. – 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14.

2. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів спрямована на поглиблення вивчення курсу «Планування діяльності підприємства». Запропоновані завдання надають студентам можливість закріпити теоретичний матеріал, розглянути окремі питання курсу більш детально, провести самоконтроль знань.

Завдання для самостійної роботи складаються з :

- тем рефератів, які є альтернативою теоретичних питань контрольної роботи. Проблеми, що розглядаються при виконанні реферативних робіт, спрямовані на розвиток творчих здібностей студентів, вміння висловлювати власні міркування на основі засвоєного матеріалу і оцінювати нові факти.
- тестових завдань, що містять три частини:
 - у першій студенту необхідно дати визначення запропонованих понять;
 - у другій слід визначити поняття, що характеризують запропоновані визначення;
 - у третій із запропонованих варіантів відповідей треба обрати декілька відповідей (3-4 відповіді).

2.1 Теми рефератів

Тема 1. Сутність і особливості планування на підприємстві

- Національні особливості планування та їх використання у становленні нової системи господарювання.
- Економічна раціональність і способи її досягнення.
- Особиста культура сучасного плановика та його освітня підготовка.
- Економічні організації майбутнього і планування їхньої діяльності.

Тема 2. Система планів підприємства

- Досвід вітчизняних підприємств у здійсненні поточного планування діяльності і можливості його використання в сучасних умовах.
- Зарубіжний досвід побудови системи поточного планування (зміст, організаційні форми).
- Сучасні інформаційні технології і внутрішньогосподарське планування.
- «Індустріальна динаміка» Д. Форрестера як інформаційна модель підприємства і концепція планування.

Тема 3. Маркетингові дослідження і планування збуту продукції

- Планування збуту продукції в системі маркетингової діяльності підприємства.
- Методи стимулювання збуту продукції та їхня ефективність.
- Виробничо-збутова політика підприємства за умов нестабільного зовнішнього середовища.

Тема 4. Виробництво продукції

- Виробничо-збутова політика підприємства за умов нестабільного зовнішнього середовища.
- Визначення чистої продукції на підприємстві, мета і значення цього показника.
- Особливості формування виробничої програми підприємства в ринкових умовах.
- План виробництва продукції, його значення і показники.

Тема 5. Оперативно-календарне планування

- Роль оперативно-календарного планування і регулювання в ефективній організації виробництва.
- Ритмічність і рівномірність виробництва. Методи їхнього визначення і галузі застосування.
- Календарно-планові нормативи — основа планування.
- Оперативно-календарне планування на підприємствах різних типів виробництва.
- Оцінка якості системи оперативно-календарного планування.
- Автоматизовані системи оперативного керування виробництвом.
- Зарубіжний досвід оперативного керування виробництвом.

Тема 6. Матеріально-технічне забезпечення

- Методика оптимізації запасів сировини й матеріалів.
- Шляхи удосконалення матеріального забезпечення підприємства.

- Застосування електронно-обчислювальних засобів при плануванні матеріального забезпечення підприємств.

Тема 7. Виробнича потужність підприємства

- Формування виробничої програми в ринкових умовах і її обґрунтування виробничою потужністю підприємства.
- Шляхи поліпшення використання виробничої потужності підприємства.
- Заміщення факторів виробництва та ліквідація диспропорцій виробничих підрозділів підприємства.

Тема 8. Персонал і оплата праці

- Методика розрахунку продуктивності праці і можливі шляхи її удосконалення.
- Методика розрахунку чисельності персоналу й шляхи її удосконалення.
- Проблеми визначення колективних розцінок на одиницю продукції на ділянках, у підрозділах підприємства.
- Визначення впливу різних техніко-економічних чинників на співвідношення темпів зростання продуктивності праці та середньої заробітної плати.

Тема 9. Виробнича інфраструктура

- Шляхи вирішення питання забезпечення підприємств технологічним оснащенням.
- Автоматизація планування, регулювання запасів інструменту і облік його руху.
- Застосування електронно-обчислювальної техніки в плануванні ремонту устаткування.
- Внутрішньозаводські проблеми керування ремонтним виробництвом і шляхи їх вирішення.
- Мотивація праці робітників ремонтного виробництва.
- Сучасні тенденції розвитку й проблеми функціонування інструментального господарства.
- Калькулювання ремонтних робіт: проблеми й можливі варіанти їхнього вирішення.
- Формування енергетичних балансів підприємств.
- Формування вантажопотоків і вантажообороту.
- Формування внутрішніх заводських цін на транспортні послуги.

Тема 10. Витрати виробництва

- Доцільність та економічне значення планування собівартості продукції.
- Шляхи зниження собівартості продукції.
- Шляхи скорочення загальновиробничих витрат.
- Методика розрахунку зниження собівартості продукції за техніко-економічними факторами.
- Методика розрахунку витрат виробництва на матеріальні ресурси, паливо, енергію.
- Склад і методика розрахунку витрат підприємства на оплату праці.
- Методика складання зведеного кошторису витрат на виробництво.

Тема 11. Фінансове планування

- Досягнення фінансової стабільності підприємства в умовах динамічного зовнішнього середовища.
- Оцінка фінансово-економічної ефективності інвестицій на підприємстві.
- Розробка фінансового плану підприємства (корпорації) в умовах розвиненої ринкової економіки.

Тема 12. Оновлення продукції

- Освоєння виробництва нової продукції: поняття, види, закономірності керування процесом.
- Методи планування випуску нової продукції на підприємстві.
- Методологічні основи визначення доцільності виробництва нової продукції на різних етапах її життєвого циклу.
- Економічне обґрунтування і оцінювання ефективності нових виробів (машин, устаткування).
- Методичні основи визначення «беззбитковості» проекту оновлення продукції.

Тема 13. Організаційно-технічний розвиток

- Світові тенденції інноваційного розвитку.
- Оцінка привабливості інноваційного проекту з погляду донора/реципієнта.
- Напрямки інноваційного розвитку в Україні.
- Оцінка ризикованості інноваційних проектів.
- Ризики: сутність, види, методи оцінки.

Тема 14. Бізнес-планування

- Інформаційна база бізнес-планування в Україні: стан і тенденції розвитку.
- Бізнес-план як перевірка доцільності здійснення підприємницької ідеї.
- Попередження ризикованих ситуацій і методи запобігання втрат у бізнес-плануванні.
- Діловий розвиток підприємства та його планування.

2.2. Тестові завдання з курсу

Змістовий модуль 1. Системна характеристика планування

Тема 1. Сутність і особливості планування на підприємстві

Дайте визначення таких понять:

Контролінг.

Моделювання.

Планологія.

Планування.

Раціональність.

Яке поняття характеризує наведене визначення:

Система інтегрованого інформаційного забезпечення планування і контролю на підприємстві. У Німеччині під контролінгом часто розуміють систему керування прибутком підприємства.

Створення аналогу процесу, що планується, в якому відображені його найважливіші з точки зору мети дослідження властивості й упущені другорядні малосуттєві риси.

Складова економічної науки, що вивчає, як здійснюється вибір цілей економічної організації та обґрунтовуються засоби використання необхідних обмежених ресурсів.

Орієнтований в майбутнє систематичний процес прийняття рішень (за концепцією контролінгу).

Принцип вибору рішень за певним пріоритетом. Виділяють економічну, соціальну, технічну раціональність тощо.

Оберіть правильну відповідь:

1. Планування як складова економічної науки ґрунтується на:

- а) аналізі й синтезі;
- б) дедукції та індукції;
- в) всі відповіді правильні;
- г) немає правильної відповіді.

2. Планологія – це...

- а) філософія;
- б) загальна теорія інформації;
- в) наука про планування;
- г) комунікаційна наука.

3. Загальний зміст планування як процесу людської діяльності полягає...

- а) у стратегічному рішенні найвищого керівництва організації;
- б) у проектуванні бажаного майбутнього;
- в) в ефективному встановленні й задоволенні потреб та очікувань замовників та інших зацікавлених сторін;
- г) у підтримуванні й поліпшенні загальних показників діяльності організації та її спроможностей.

4. Проектування бажаного майбутнього стану формується на основі основних філософських концепцій...

- а) формальної;
- б) інкрементальної;
- в) системної;
- г) все перераховане вище.

5. Формальне планування спирається на...

- а) кількісні моделі;
- б) якісні моделі;
- в) пророцтва стосовно майбутнього;
- г) сподівання суспільства.

Тема 2. Система планів підприємства

Дайте визначення таких понять:

Періодичне планування.

Система планування і контролю.

Система планів і звітів.

Яке поняття характеризує наведене визначення:

Цілеорієнтована множина планів і звітів, між якими існують специфічні зв'язки.

Цілеорієнтована множина процесів планування і контролю, між якими існують специфічні зв'язки.

Планування, що регулярно повторюється за періодами або на період (місячне, квартальне, річне).

Оберіть правильну відповідь:

1. Планування — це...

- а) звіт про діяльність підприємства;
- б) прогнозування;
- в) процес складання плану діяльності підприємства на майбутній період;
- г) організація підприємства.

2. План діяльності підприємства — це...

- а) інформація, що фіксується, може зберігатися практично нескінченно;
- б) система заходів, що передбачає цілі, зміст, збалансовану взаємодію ресурсів, обсяг, методи, послідовність і строки виконання робіт по виробництву і реалізації продукції або наданню послуг;
- в) система техніко-економічних показників, яких уже досягло підприємство за звітний період, і результати аналізу;
- г) способи впливу на окремих робітників та виробничі колективи в цілому, необхідні для досягнення цілей підприємства.

3. З погляду обов'язковості планових завдань плани бувають...

- а) директивні й індикативні;
- б) перспективні, середньострокові, поточні;
- в) стратегічні, тактичні;
- г) оперативно-календарні, бізнес-плани.

4. У практиці планування можна виділити напрями планування...

- а) прогресивне;
- б) ретроградне;
- в) кругове;
- г) все перераховане вище.

5. Процес планування включає:

- а) розробку плану та звіт про його виконання;
- б) визначення цілей, аналіз проблеми, пошук альтернатив, прогнозування, оцінка, прийняття рішення;
- в) планування виробництва, ритмічності роботи підприємства;
- г) звіт та керівництво підприємством.

Змістовий модуль 2. Планування діяльності підприємства

Тема 3. Маркетингові дослідження і планування збуту продукції

Дайте визначення таких понять:

Витрати на збут продукції.

Детермінанти попиту.

План збуту продукції.

Реклама.

Сервісне обслуговування.

Яке поняття характеризує наведене визначення:

Витрати на дослідження ринку, рекламу продукції та її продаж.

Фактори впливу на обсяг збуту продукції.

Обсяг продукції і послуг, що визначається попитом у процесі дослідження ринку й буде реалізований у плановому періоді.

Платна форма психологічного впливу на споживачів з метою змусити їх купувати певні товари або послуги.

Надання безкоштовних послуг, пов'язаних з товаром, що реалізується.

Оберіть правильну відповідь:

1. Збут підприємством свого товару – це...

- а) потреба ринку;
- б) виробнича програма;
- в) портфель замовлень;
- г) процес реалізації продукції.

2. Розробка та обґрунтування реальної збутової програми, що охоплює найбільш суттєві аспекти ринку, – це основне завдання...

- а) фінансового плану;
- б) бізнес-плану;
- в) плану збуту;
- г) планово-фінансового відділу.

3. Маркетинг – це...

- а) регулювання інноваційних процесів та інвестиційної діяльності;
- б) комплекс заходів у сфері торгово-збутової діяльності підприємства із вивчення факторів, що впливають на процес виробництва і просування товарів та послуг;
- в) процес визначення цілей, які підприємство передбачає досягти за певний період;
- г) сукупність кількісних, якісних і ресурсозабезпечувальних завдань.

4. Які з перерахованих нижче заходів можна віднести до маркетингу?

- а) керівництво будь-яким видом діяльності;
- б) дослідження рекламної діяльності;
- в) розв'язання соціальних проблем;
- г) визначення місії підприємства.

5. До основних завдань якого підрозділу можна віднести комплексне вивчення ринків і перспектив їх розвитку, виявлення потреб у товарах і послугах, вивчення діяльності конкурентів, формування попиту і стимулювання збуту, ринкова організація виробництва?

- а) відділ кадрів;
- б) адміністративно-господарська служба;
- в) бухгалтерія;
- г) служба маркетингу.

Тема 4. Виробництво продукції

Дайте визначення такого поняття:

Валова продукція.

Номенклатура продукції.

Оптимальна виробнича програма.

Товарна продукція.

Чиста продукція.

Яке поняття характеризує наведене визначення:

Вартість усієї виробленої в конкретному періоді продукції, незалежно від ступеня її виготовлення.

Перелік найменувань виробів, послуг.

Програма, що відповідає структурі ресурсів підприємства і забезпечує найкращі результати його діяльності за прийнятим критерієм.

Загальна вартість усіх видів готової продукції, робіт і послуг виробничого характеру, що буде підготовлена до реалізації.

Вартість, створена на підприємстві.

Оберіть правильну відповідь:

1. Виробнича програма визначає:

- а) раціональну потребу підприємства в персоналі й забезпечення його ефективного використання;
- б) необхідний обсяг виробництва у плановому періоді;
- в) методику розробки фінансового плану;
- г) плані трудомісткості виготовлення одиниці продукції.

2. Основне завдання виробничої програми – це...

- а) максимальне задоволення потреб споживачів у високоякісній продукції;
- б) наукове обґрунтування програми розвитку підприємства;
- в) моделювання системи керування фірмою;
- г) процес визначення цілей, які підприємство передбачає досягти за певний період.

3. В основу розробки виробничої програми повинна бути покладена:

- а) мінливість зовнішнього середовища;
- б) програму економії матеріальних ресурсів;
- в) реальна потреба в конкретній продукції;
- г) наявність матеріально-технічних ресурсів.

4. Виробнича програма складається з розділів:

- а) номенклатура виробів, витрати виробництва;
- б) планування валових доходів і валової продукції;
- в) план виробництва в натуральному й вартісному вираженні;
- г) все перераховане вище.

5. В основу планування виробничої програми покладена:

- а) сукупність кількісних, якісних та ресурсозабезпечуючих завдань;
- б) система показників обсягу виробництва;
- в) стратегія економічного розвитку національного господарства;
- г) поведінка підприємств-конкурентів.

Тема 5. Оперативно-календарне планування

Дайте визначення такого поняття:

Випередження.

Заділи складські.

Заділи циклові.

Оперативно-календарне планування.

Партія деталей.

Рівномірне виробництво.

Ритмічне виробництво.

Серія виробів.

Тривалість виробничого процесу.

Яке поняття характеризує наведене визначення:

Відрізок часу, на який кожний попередній частковий процес повинен випереджати наступний процес.

Готові деталі, вузли, що чекають обробки на наступних стадіях виробництва або витрачаються у процесі складання виробів.

Партії деталей, заготовок, які запущені у виробництво, але ще не закінчені обробкою.

Конкретизація плану виробництва у вигляді завдань у натуральній кількості на короткі проміжки часу і за конкретними виконавцями.

Кількість деталей, що одночасно запускається у виробництво з однократною затратою підготовчо-заключного часу.

Випуск відповідно плану-графіка.

Виробництво в рівні проміжки часу однакового обсягу продукції на всіх стадіях виробничого процесу.

Кількість виробів, що одночасно запускається у виробництво.

Час від моменту запуску партії деталей у виробництво до моменту їхнього випуску.

Оберіть правильну відповідь:

1. З обсягом робіт, що виконуються відповідно до змісту, оперативно-календарне планування розподіляється на...

- а) календарне планування і диспетчерське регулювання;
- б) міжцехове планування;
- в) внутрішньоцехове планування;
- г) немає правильної відповіді.

2. Деталізація річної виробничої програми підприємства за строками запуску-випуску кожного виду продукції і за виконавцями – в основних виробничих підрозділах першого рівня, а всередині – на виробничих ділянках і робочих місцях – це...

- а) календарне планування;
- б) внутрішньоцехове планування;
- в) диспетчерське регулювання;
- г) міжцехове планування.

3. Процес, який забезпечує оперативне регулювання процесу виробництва шляхом систематичного обліку та контролю за виконанням змінно-

добових завдань, поточної підготовки виробництва, оперативного усунення недоліків і відхилень, що виникають, – це...

- а) календарне планування;
- б) внутрішньоцехове планування;
- в) диспетчерське регулювання;
- г) міжцехове планування.

4. Оперативно-календарне планування виконують у масштабах...

- а) підприємства по цехах і в масштабі окремих цехів – по дільницях та робочих місцях;
- б) галузі;
- в) окремих цехів;
- г) робочих місць.

5. Основні вихідні дані для оперативно-календарного планування – це...

- а) план випуску продукції по кварталах і місяцях;
- б) технологічний маршрут і технологічний процес обробки деталей і складання виробів;
- в) режими роботи цехів, виробничих дільниць, план ремонту устаткування;
- г) все перераховане вище.

Тема 6. Матеріально-технічне забезпечення

Дайте визначення такого поняття:

Запаси.

Виробничі запаси.

Страхові запаси.

Поточний запас.

Яке поняття характеризує наведене визначення:

Придбані або самостійно виготовлені запаси, що підлягають подальшій переробці на підприємстві або утримуються для використання в ході операційного циклу.

Запаси, що забезпечують виробництво у випадках відхилення від запланованих умов поставок.

Матеріальні активи, які утримуються для подальшого продажу; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції.

Основна частина виробничого запасу, що витрачається у виробництві між двома поточними поставками матеріалів.

Оберіть правильну відповідь:

1. Потребу в матеріально-технічних ресурсах визначає:

- а) планово-фінансовий відділ;
- б) відділ матеріально-технічного забезпечення;
- в) бухгалтерія;
- г) відділ кадрів.

- 2. Визначення оптимальної потреби підприємства в матеріальних ресурсах для здійснення виробничо-господарської і комерційної діяльності є основним завданням...**
- а) виробничої програми;
 - б) філософських концепцій планування;
 - в) плану матеріально-технічного забезпечення;
 - г) маркетингових досліджень.
- 3. План матеріально-технічного забезпечення складається з...**
- а) розрахунків потреби в матеріально-технічних ресурсах;
 - б) балансів матеріально-технічного забезпечення;
 - в) все перераховане вище;
 - г) немає правильної відповіді.
- 4. Розрахунок потреби в матеріально-технічних ресурсах залежно від характеру матеріалів, що застосовуються, здійснюється в наступних таблицях...**
- а) потреба в сировині й матеріалах;
 - б) потреба в паливі та енергії;
 - в) потреба в обладнанні;
 - г) все перераховане вище.
- 5. Які з перерахованих нижче даних можна вважати вихідними для розробки плану матеріально-технічного забезпечення?**
- а) аналіз витрат матеріальних ресурсів у звітному періоді;
 - б) сукупність кількісних, якісних і ресурсозабезпечуючих завдань;
 - в) місцезнаходження підприємства;
 - г) вид комунікативного зв'язку між виробником і споживачем.

Тема 7. Виробнича потужність підприємства

Дайте визначення наступним поняттям

Виробнича потужність підприємства.

Цикл складання.

Середньорічна потужність.

Потужність вхідна.

Потужність вихідна.

Пропускна спроможність устаткування.

Коефіцієнт виробничої потужності.

Яке поняття характеризує наступне визначення:

Максимальний обсяг випуску продукції при повному використанні устаткування, площ і прогресивної технології.

Календарна тривалість складальних робіт.

Потужність, за якою ведуть обґрунтування виробничої програми підприємства.

Потужність на початок планового періоду.

Потужність підприємства на кінець планового періоду.

Ефективний фонд часу роботи групи устаткування.

Співвідношення пропускної спроможності групи устаткування і трудомісткості її виробничої програми.

Оберіть правильну відповідь:

1. Виробнича потужність підприємства – це...

- а) процес визначення цілей, які підприємство передбачає досягти за певний період;
- б) наукове обґрунтування програми розвитку підприємства;
- в) максимально можливий випуск продукції необхідної якості в передбаченій номенклатурі за певний час;
- г) максимальне задоволення потреб споживачів у високоякісній продукції.

2. З яких причин відбувається вибуття потужності?

- а) закінчення терміну лізингу обладнання;
- б) знос і вибуття обладнання, зменшення фонду робочого часу;
- в) зміна номенклатури і асортименту продукції, що випускається;
- г) все перераховане вище.

3. Відбиває очікувані зміни номенклатури продукції, технології й організації виробництва, закладені в плановому періоді...

- а) перспективна виробнича потужність;
- б) проектна виробнича потужність;
- в) діюча виробнича потужність;
- г) вихідна виробнича потужність.

4. Являє собою величину можливого випуску продукції умовної номенклатури в одиницю часу, задану при проектуванні чи реконструкції виробничої одиниці...

- а) перспективна виробнича потужність;
- б) проектна виробнича потужність;
- в) діюча виробнича потужність;
- г) вихідна виробнича потужність.

5. Відбиває потенційну здатність підприємства виробити протягом календарного періоду максимально можливу кількість продукції передбаченої планом...

- а) діюча виробнича потужність;
- б) перспективна виробнича потужність;
- в) вихідна виробнича потужність;
- г) середньорічна виробнича потужність.

Тема 8. Персонал і оплата праці

Дайте визначення такого поняття:

Необліковий склад.

Обліковий склад персоналу.

Перехідна економія.

Персонал підприємства.

Плановий фонд заробітної плати.

Продуктивність праці.

Середньооблікова чисельність.

Фонд годинної заробітної плати.

Фонд денної заробітної плати.
Фонд місячної заробітної плати.
Явочна чисельність.

Яке поняття характеризує наведене визначення:

Чисельність робітників, які повинні бути кожен день на робочих місцях.
Включає фонд денної заробітної плати, оплату цілоденних перерв у роботі.
Позаштатні працівники, які виконують окремі роботи непостійного характеру і не передбачаються в обліковому складі.
Постійні, тимчасові й сезонні працівники, включаючи тих, хто знаходиться у відпустці, не з'являється через хворобу та з інших причин.
Економія від заходу, який був здійснений у попередній період, але діяв менше 12 місяців.
Сукупність постійних працівників, які мають професійну підготовку, практичний досвід і навички роботи.
Сума грошей для оплати всіх працюючих, зайнятих виконанням виробничого плану.
Кількість продукції (обсягу робіт), яку виконує працівник за одиницю часу (виробіток), або кількість часу, витраченого на виробництво одиниці продукції.
Облікова чисельність в середньому за період.
Оплата за виготовлену продукцію або обсяг робіт, за фактично відпрацьований час робітниками-почасовиками, а також за виконання робітниками спеціальних функцій.
Включає фонд годинної заробітної плати й оплату внутрізмінних перерв у роботі.

Оберіть правильну відповідь:

- 1. Сукупність постійних працівників, які отримали необхідну професійну підготовку та (або) мають досвід практичної діяльності і забезпечують господарську діяльність суб'єкта господарювання, – це...**
 - а) персонал підприємства;
 - б) кадри підприємства;
 - в) і те й інше;
 - г) немає правильної відповіді.
- 2. Працівники, які займають керівні посади на підприємствах в їх структурних підрозділах, а також їх заступники – це...**
 - а) спеціалісти;
 - б) керівники;
 - в) учні;
 - г) робітники.
- 3. Працівники, які виконують суто технічну роботу і займаються діловодством, обліком, контролем, господарським і технічним обслуговуванням, – це...**
 - а) спеціалісти;
 - б) керівники;
 - в) учні;
 - г) немає правильної відповіді.

4. Рівень знань і трудових навичок, необхідний для виконання робіт певної складності за відповідною професією чи спеціальністю, – це...

- а) спеціальність;
- б) кваліфікація;
- в) кваліфікаційна характеристика;
- г) штатний розпис.

5. Внутрішній нормативний документ підприємства, в якому зазначається перелік посад, що є на даному підприємстві, чисельність працівників за кожною з них і розміри їх місячних посадових окладів, – це...

- а) кваліфікаційна характеристика;
- б) розпорядження;
- в) штатний розпис;
- г) наказ.

Тема 9. Виробнича інфраструктура

Дайте визначення такого поняття:

Виробнича інфраструктура підприємства.

Норма витрат інструменту.

Енергетичний баланс.

Вантажопотік.

Вантажооборот.

Яке поняття характеризує наведене визначення:

Сукупність підрозділів, які своєю діяльністю створюють умови для нормального перебігу виробничого процесу.

Кількість інструменту, яка потрібна для виконання певного обсягу продукції.

Система взаємопов'язаних показників виробництва, отримання й розподілу різних видів енергії та палива.

Кількість вантажів, що переміщуються в певному напрямі між окремими пунктами.

Кількість вантажів, що переміщуються за певний час.

Виберіть правильну відповідь:

1. Під інфраструктурою підприємства розуміють...

- а) комплекс цехів, господарств і служб підприємства;
- б) оптимальний рівень запасів;
- в) продукція підприємства;
- г) немає правильної відповіді.

2. Сукупність підрозділів, які прямо не беруть участі у створенні профільної (основної) продукції, але своєю діяльністю створюють необхідні умови для успішного функціонування основних виробничих цехів, – це...

- а) енергетичне виробництво;
- б) діюче виробництво;
- в) інструментальне господарство;
- г) виробнича структура підприємства.

3. Виробнича інфраструктура включає:

- а) допоміжні й обслуговуючі цехи та господарства, природоохоронні споруди;
- б) комунікаційні мережі, магістральні об'єкти, засоби збору та обробки інформації;
- в) все перераховане вище;
- г) немає правильної відповіді.

4. Які з перерахованих нижче ознак не можна віднести до особливостей виробничої інфраструктури?

- а) продукція не існує самостійно поза виробничим процесом;
- б) територіальна незалежність;
- в) сприяє забезпеченню нормування витрат праці;
- г) концентрація об'єктів інфраструктури в одному місці не може компенсувати їх нестачу в іншому.

5. Що можна назвати недоліком виробничої інфраструктури?

- а) роздробленість допоміжних і обслуговуючих служб;
- б) низький рівень механізації та автоматизації;
- в) низький рівень продуктивності праці й високий рівень витрат на виробництво;
- г) все перераховане вище.

Тема 10. Витрати виробництва

Дайте визначення такого поняття:

Виробнича собівартість продукції.

Змінні загальновиробничі.

Постійні загальновиробничі.

Витрати операційної діяльності.

Яке поняття характеризує наведене визначення:

Витрати, в які включаються: прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати, загальновиробничі витрати.

Витрати на обслуговування і керування виробництва (цехів, дільниць), що змінюються прямо (або майже прямо) пропорційно до зміни обсягу діяльності.

Витрати на обслуговування і керування виробництвом, що залишаються незмінними (або майже незмінними) при зміні обсягу діяльності.

Витрати, що не включаються в собівартість реалізованої продукції; до них відносяться адміністративні (загальногосподарські витрати, які спрямовані на обслуговування і керування підприємством), витрати на збут (витрати, пов'язані з реалізацією продукції), інші операційні витрати.

Виберіть правильну відповідь:

1. Ціль планування собівартості – це...

- а) процес визначення цілей, які підприємство передбачає досягти за певний період;
- б) наукове обґрунтування програми розвитку підприємства;
- в) максимальне задоволення потреб споживачів у високоякісній продукції;
- г) економічно обґрунтоване визначення величини витрат, необхідних у плановому періоді для виробництва кожного виду і всієї промислової

продукції підприємства, яка відповідає вимогам щодо якості.

2. Витрати виробництва – це...

- а) програма економії ресурсів виробництва;
- б) показник якості;
- в) один з результативних показників;
- г) вартість тільки готової продукції.

3. Виходячи з планових обсягів господарської діяльності та нормативної потреби у виробничих запасах, трудових ресурсах і необоротних матеріальних та нематеріальних активах, визначаються...

- а) планові витрати підприємства;
- б) створена на підприємстві вартість;
- в) внутрішньозаводський оборот підприємства;
- г) тривалість виробничого циклу.

4. Залежно від характеру та призначення виконуваних процесів виробництво поділяється на...

- а) основне і допоміжне;
- б) ефективне й дефективне;
- в) централізоване і децентралізоване;
- г) номінальне й корисне.

5. Цехи, дільниці, що беруть безпосередньо участь у виготовленні продукції належать до...

- а) допоміжного виробництва;
- б) експериментального виробництва;
- в) основного виробництва;
- г) енергетичного виробництва.

Тема 11. Фінансове планування

Дайте визначення такого поняття:

Валовий прибуток.

Касовий план.

Кредитний план.

Лізинговий кредит.

Прибуток.

Рентабельність.

Точка беззбитковості.

Факторінг.

Чистий дохід.

Яке поняття характеризує наведене визначення:

Різниця між чистим доходом (виручкою) від реалізації продукції та її виробничою собівартістю.

План обороту готівки через касу підприємства.

План надходження коштів і повернення їх у встановлені договорами терміни.

стосунки між юридичними особами, які виникають у разі оренди майна (машин, устаткування).

Частина новоствореної вартості й водночас показник результату фінансово-

господарської діяльності підприємства.

відносний показник, характеризує рівень прибутковості, вимірюється у відсотках.

Обсяг виробництва і реалізації продукції, при якому валовий дохід від її продажу дорівнює валовим витратам.

Договір, за яким фактор-фірма або комерційний банк купує вимоги підприємства до конкретних суб'єктів і одержує за виконання вимог відповідну суму комісійних.

Виручка від реалізації продукції з відрахуванням податку на додану вартість, акцизного збору та ін.

Виберіть правильну відповідь:

1. Грошові відносини, в основу яких покладено належне забезпечення фінансової діяльності підприємства, – це...

- а) фондівдача;
- б) зміст фінансової діяльності;
- в) сукупність кількісних, якісних і ресурсозабезпечуючих завдань;
- г) баланс матеріально-технічного забезпечення.

2. Фінансування – це...

- а) залучення необхідних коштів для покриття потреби підприємства в основному й оборотному капіталі;
- б) матеріальні активи, що утримують для подальшого продажу, перебувають у процесі виробництва;
- в) економічна категорія, що характеризує ефективність трудових витрат і показує здатність праці створювати за одиницю часу певну кількість матеріальних благ;
- г) визначення оптимальної потреби підприємства в матеріальних ресурсах для здійснення виробничо-господарської і комерційної діяльності.

3. Відповідно до джерел коштів фінансування поділяється на...

- а) централізоване і децентралізоване;
- б) номінальне і корисне;
- в) внутрішнє та зовнішнє;
- г) основне і допоміжне.

4. Однією з форм фінансування є...

- а) заохочення;
- б) амортизація;
- в) премія;
- г) кредит.

5. Для об'єктивної оцінки поточних і майбутніх фінансових потреб на підприємстві складається...

- а) зведений кошторис витрат;
- б) фінансовий план;
- в) штатний розпис;
- г) немає правильної відповіді.

Змістовий модуль 3 Планування розвитку підприємства

Тема 12. Оновлення продукції

Дайте визначення такого поняття:

Життєвий цикл нововведень (нової техніки).

Науково-дослідні роботи зі створення продукції.

Нова продукція (новий вид продукції).

Освоєння виробництва.

Технічна підготовка виробництва.

Технологічна підготовка виробництва.

Технологічна собівартість.

Яке поняття характеризує наведене визначення:

Період часу від зародження нової ідеї, її практичного впровадження у нових виробках до морального старіння цих виробів і їхнього зняття з виробництва.

Комплекс досліджень, що проводяться з метою отримання обґрунтованих вихідних даних, пошуку принципів і шляхів створення нової чи модернізованої продукції.

Виріб, що виготовляється вперше, а також модернізований виріб, що отримав нову якісну характеристику.

Складова частина постановки продукції на виробництво, що включає перевірку підготовленого технологічного процесу й оволодіння практичними прийомами виготовлення продукції із стабільним значенням показників і у відповідному обсязі.

Комплекс послідовно зв'язаних наукових, проектно-конструкторських, технологічних і виробничо-господарських робіт із створення, освоєння та впровадження нових видів продукції, нової техніки і технології.

Сукупність взаємопов'язаних процесів, що забезпечують технологічну готовність підприємства до випуску виробів заданого рівня якості при встановлених термінах, обсягах випуску і витратах ресурсів.

Сума витрат на організацію технологічного процесу виготовлення продукції і надання послуг.

Виберіть правильну відповідь:

1. Виріб, що виготовляється вперше, модернізований виріб, що отримав нову якісну характеристику, – це...

- а) енергія;
- б) матеріал;
- в) сировина;
- г) немає правильної відповіді.

2. Етапи життєвого циклу продукції:

- а) впровадження, зростання;
- б) зрілість, старіння;
- в) все перераховане вище;
- г) немає правильної відповіді.

3. План оновлення продукції складається на основі...

- а) завдань стратегічного плану;

- б) звіту з фінансових результатів;
- в) прогнозування матеріальних потреб підприємства;
- г) первинних документів та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання.

4. Які з наведених нижче розділів плану оновлення продукції зайві?

- а) якісні й структурні зміни портфеля продукції підприємства;
- б) виробництво і реалізація продукції;
- в) екстраполяція сукупного впливу окремих факторів;
- г) персонал і оплата праці.

5. Основні завдання – забезпечення потреб у новій продукції високого технічного рівня та якості, конкурентоспроможної на внутрішньому і зовнішньому ринках, забезпечення та підвищення конкурентоспроможності продукції підприємства вирішуються у процесі...

- а) розробки планових нормативів;
- б) прогнозування номенклатури і обсягів виробництва;
- в) бухгалтерського обліку на підприємстві;
- г) розробки та впровадження продукції.

Тема 13. Організаційно-технічний розвиток

Дайте визначення такого поняття:

Ефективність інвестицій.

Інвестиції.

Інноваційний розвиток.

Інновація.

«Ноу-хау».

Організаційний розвиток.

Рентабельність.

Технічний розвиток.

Яке поняття характеризує наведене визначення:

Процес формування та удосконалення техніко-технологічного рівня підприємства, що має бути постійно зорієнтованим на підвищення ефективності виробництва і прогресивність розвитку. Охоплює різні форми — стадії розвитку виробництва, що характеризують, з одного боку, техніко-технологічну базу підприємства, а з другого — її удосконалення та нарощування.

Один з основних вартісно-якісних показників ефективності виробництва на підприємстві, галузі в цілому, що характеризує рівень віддачі витрат і ступінь використання засобів у процесі виробництва та реалізації продукції.

Виступає як узагальнена характеристика процесу використання організаційних факторів розвитку і підвищення ефективності виробництва та керування, він визначається в удосконаленні існуючих і застосуванні нових методів і форм організації виробництва, праці та елементів господарського механізму.

Сукупність різноманітних знань наукового, технічного, виробничого, адміністративного, фінансового або іншого характеру, досвіду, які практично

застосовуються в діяльності підприємства або у професійній діяльності, але які ще не стали всезагальним надбанням.

Конкретний результат розробки нової наукової ідеї, що має форму зразка нової техніки, конструкційного матеріалу для виробництва певної продукції і т.п., що відрізняються від раніше застосовуваних якісними характеристиками, які дозволяють підвищити ефективність виробництва.

Характеризується і визначається заходами, спрямованими на впровадження якісно нових, прогресивних змін та рішень, що забезпечують ефективність функціонування та розвиток підприємства в сучасних умовах господарювання; комплексна характеристика прогресивності всіх напрямків техніко-економічного розвитку підприємства — це сукупність заходів, спрямованих на динамічний та ефективний розвиток підприємства в умовах господарювання.

Сукупність витрат, що реалізовані у вигляді довгострокових вкладень капіталу в промисловість, сільське господарство, транспорт та ін. галузі господарства. результат порівнянь розподілених у часі віддач від інвестування з сумами інвестицій.

Виберіть правильну відповідь:

1. Планування організаційно-технічного розвитку базується на принципах...

- а) наявності матеріально-технічних ресурсів;
- б) трудомісткості виготовлення одиниці продукції;
- в) кількісних, якісних і ресурсозабезпечуючих завдань;
- г) цілеспрямованості, високого наукового рівня, комплексності, безперервності.

2. Принцип цілеспрямованості означає, що...

- а) план підприємства повинен бути направлений на досягнення високих кінцевих результатів;
- б) до плану мають бути внесені заходи, що відповідають сучасному рівню розвитку науки і техніки ;
- в) всі підрозділи підприємства повинні бути охоплені усіма напрямками розвитку науки і техніки;
- г) необхідно забезпечувати взаємозв'язок стратегічних і поточних планів.

3. Принцип високого наукового рівня припускає, що...

- а) план підприємства повинен бути направлений на досягнення високих кінцевих результатів;
- б) до плану мають бути внесені заходи, що відповідають сучасному рівню розвитку науки і техніки;
- в) всі підрозділи підприємства повинні бути охоплені усіма напрямками розвитку науки і техніки;
- г) необхідно забезпечувати взаємозв'язок стратегічних і поточних планів.

4. Принцип комплексності означає, що...

- а) план підприємства повинен бути направлений на досягнення високих кінцевих результатів;
- б) до плану мають бути внесені заходи, що відповідають сучасному рівню розвитку науки і техніки;

- в) всі підрозділи підприємства повинні бути охопленими усіма напрямками розвитку науки і техніки;
- г) необхідно забезпечувати взаємозв'язок стратегічних і поточних планів.

5. Принцип безперервності обумовлює...

- а) направлення плану підприємства на досягнення високих кінцевих результатів;
- б) внесення заходів, що відповідають сучасному рівню розвитку науки і техніки ;
- в) охоплення усіх підрозділів підприємства усіма напрямками розвитку науки і техніки;
- г) забезпечення взаємозв'язку стратегічних і поточних планів.

Тема 14. Бізнес-планування

Дайте визначення такого поняття:

Аналіз беззбитковості.

Аналіз місцезнаходження.

Бізнес-план.

Дослідження ринку.

Яке поняття характеризує наведене визначення:

Метод визначення точного моменту, коли в підприємства немає ні прибутку, ні збитку; здійснюється на основі математичної моделі, часто графічної, що дозволяє визначити рівень доходів і витрат при різних обсягах виробництва чи продажу.

Аналіз, що здійснюється з метою визначення району і конкретної ділянки, де буде розміщено майбутнє підприємство. При цьому враховуються не тільки близькість джерел сировини й ринків збуту, технічні, комерційні та фінансові аспекти, але й соціальні та екологічні наслідки реалізації бізнес-проекту.

Письмовий документ, який описує підприємство, його цілі та умови їх досягнення. У ньому повинні бути відображені стратегія і тактика розвитку бізнесу.

Процес визначення характеристик ринку та вимірювання його здатності реалізувати товар.

Виберіть правильну відповідь:

1. Бізнес-план може розроблятися з метою...

- а) моделювання системи керування фірмою;
- б) обґрунтування розширення каналів збуту продукції;
- в) подання у місцеві органи влади;
- г) залучення позичкового капіталу.

2. Бізнес-план є:

- а) складовою частиною стратегічного плану;
- б) складовою частиною фінансового плану;
- в) складовою частиною плану інвестицій.
- г) немає правильної відповіді...

3. Бізнес-план — це:

- а) модель підприємства в майбутньому;

- б) план економічного й соціального розвитку підприємства;
- в) техніко-економічне обґрунтування діяльності підприємства;
- г) документ, що містить систему заходів і дій, направлених на отримання прибутку внаслідок реалізації підприємницького проекту.

4. Яка з перерахованих функцій не є функцією бізнес-плану?

- а) оцінка бізнесу;
- б) організатор контролю;
- в) розробка нових видів діяльності;
- г) визначення джерел фінансування.

5. Бізнес-план складається з таких головних розділів:

- а) резюме, опис підприємства й галузі, опис продукту (послуги);
- б) план маркетингу, план виробництва, організаційний, фінансовий плани;
- в) ризики та гарантії, додатки;
- г) все перераховане вище.

3. Поточний і підсумковий контроль знань

3.1. Критерії оцінювання знань і вмінь студентів

Перелік практичних навичок і знань.

Результати поточної навчальної діяльності з дисципліни «Планування діяльності підприємства» оцінюються таким чином: усне опитування, виконання практичних завдань, оцінювання результатів самостійної роботи студентів, які подаються у вигляді контрольної роботи.

Студент має знати:

- зміст та структуру планів, що розробляються на підприємстві;
- логіку нового господарського механізму в питаннях техніко-економічного планування;
- сучасні наукові методи розробки планів на підприємствах;
- основні напрямки удосконалення планування на підприємствах в державах з розвинутою ринковою економікою.

Студент повинен вміти:

- аналізувати склад, структуру й динаміку планових показників на підприємствах з різними формами власності;
- розробляти й обґрунтовувати основні показники, що входять до складу планів, що розробляються на підприємствах;
- вірно використовувати сучасні методи планування на підприємствах;
- використовувати економіко-математичні методи й методи дослідження операцій під час вирішення питань удосконалення діяльності підприємства.

Критерії оцінки знань студентів

Результати поточної навчальної діяльності з дисципліни «Планування діяльності підприємств» оцінюються таким чином: тестування, виконання практичних завдань, оцінювання результатів самостійної роботи студентів, що подаються у вигляді контрольної роботи.

Підсумком вивчення дисципліни є складання іспиту, який оцінюється за п'ятибальною шкалою: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

«Відмінно» виставляється студенту, який:

- 1) правильно виконав усі завдання контрольної роботи – 40 балів;
- 2) правильно відповів 80-100% тестових завдань (від 48 балів до 60 балів, максимальна оцінка тестових завдань – 60 балів).

«Добре» виставляється студенту, який:

- 1) правильно виконав усі завдання контрольної роботи – 40 балів;
- 2) правильно відповів 60-80% тестових завдань (від 36 балів до 48 балів, максимальна оцінка тестових завдань – 60 балів).

«Задовільно» виставляється студенту, який:

- 1) правильно виконав усі завдання контрольної роботи – 40 балів;
- 2) правильно відповів 40-60% тестових завдань (від 24 балів до 36 балів, максимальна оцінка тестових завдань – 60 балів).

«Незадовільно» виставляється якщо студент набрав менш 64 балів.

В окремих випадках викладач при тестовій формі оцінки знань або при оцінці контрольної роботи студента має право на захист студентами їх відповідей.

3.2. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ З КУРСУ

«ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА»

1. У чому полягає сутність планології?
2. Яку роль відіграє планування в нестійких, динамічних і невизначених ситуаціях?
3. На основі яких методичних підходів здійснюється планування?
4. Що таке раціональний вибір? За якими критеріями його можна здійснити?
5. Якими є основні філософські підходи до планування?
6. Як відбувається процес планування з погляду здійснення управлінських функцій?
7. У чому полягає концепція контролінгу та яке місце в ній надається плануванню?
8. Якими є процедури планування за умов різної визначеності зовнішнього середовища?
9. Які основні методи обчислення планових показників?
10. Які з формалізованих моделей планування і прийняття рішень є найбільш поширеними?

11. Із яких аспектів можна розглядати сутність системи планування на підприємстві?
12. Які основні вимоги до формування системи планування (як мета системи)?
13. На яких засадах формується і ефективно функціонує система планування?
14. Наскільки деталізованим має бути стратегічний план і чому?
15. Які чинники впливають на завдання поточного періоду? У чому проявляються особливості їхнього впливу?
16. Яке місце займає поточний план у комплексі планів підприємства?
17. Що є змістом поточного планування, які основні розділи поточного плану?
18. Які основні організаційні форми побудови планових органів підприємства; якою є раціональна сфера використання кожної форми?
19. Яке місце займає планування збуту продукції в системі поточного планування діяльності підприємства?
20. План збуту продукції та умови його формування.
21. Які дослідження ринку використовуються для планування збуту продукції? У чому їхня суть?
22. Охарактеризуйте життєвий цикл виробів і залежність обсягів їхнього збуту від етапів циклу.
23. Які чинники впливають на збут продукції, у чому особливість дії кожного з них окремо та в комплексі?
24. Дайте загальну характеристику показників, що характеризують збут продукції. Яка методика їхнього обчислення?
25. Реклама, її значення у збільшенні збуту продукції, види реклами
26. Характеристика і класифікація продукції, послуг, робіт.
27. План виробництва продукції, його показники і зв'язок з іншими розділами плану підприємства.
28. Виробнича програма, вимірники обсягу продукції.
29. Формування виробничої програми в ринкових умовах.
30. Поняття номенклатури і асортименту продукції.
31. Характеристика вартісних показників обсягу виробництва.
32. Визначення обсягів товарної, валової, чистої продукції.
33. В яких цінах розраховуються вартісні обсяги виробництва?
34. Календарний розподіл виробничої програми, мета і методи.
35. Оптимізація виробничої програми, мета і методи.
36. Визначення станів і межі нарощування обсягів виробництва, дії підприємства у зв'язку з цим.
37. Зміст, мета і завдання оперативно-календарного планування (ОКП).
38. Етапи, рівні та органи оперативно-календарного планування, їхня характеристика та значення у забезпеченні ритмічного виробництва.
39. Рівномірність і ритмічність виробництва, поняття, значення. Економічні наслідки нерівномірної та неритмічної роботи підприємства.

40. Які основні показники рівномірного та ритмічного перебігу виробництва, методи їхнього визначення?
41. Поняття об'ємного і календарного планування, основні вихідні дані для розробки оперативно-календарного плану.
42. Одиничний тип виробництва.
43. Особливості оперативно-календарного планування в одиничному виробництві, порядок проходження замовлення на виробництво виробів.
44. Системи та календарно-планові розрахунки в оперативно-календарному плануванні одиничного типу виробництва.
45. Розробка виробничих програм цехам і дільницям.
46. Серійний тип виробництва.
47. Особливості й головне завдання оперативно-календарного планування у серійному виробництві.
48. Системи оперативно-календарного планування серійного виробництва.
49. Які розрахунки виконують у процесі оперативно-календарного планування на підприємствах серійного типу виробництва.
50. Календарно-планові нормативи та їхні розрахунки.
51. Розробка виробничих програм цехам і дільницям.
52. Масовий тип виробництва.
53. Особливості та головне завдання оперативно-календарного планування у масовому типі виробництва.
54. Системи оперативно-календарного планування, що застосовуються у масовому виробництві.
55. Календарно-планові нормативи та їхні розрахунки.
56. Розробка виробничих програм цехам і дільницям.
57. Як відбувається матеріально-технічне забезпечення підприємств у ринкових умовах?
58. На які запитання підприємство отримає відповіді у процесі вивчення ринку сировини й матеріалів?
59. Які можливі методи розрахунку потреби в матеріальних ресурсах?
60. Як впливає розмір партії поставки матеріалів на ефективність роботи підприємства?
61. Для чого цехам установлюють ліміт використання матеріалів?
62. Що означає термін «виробнича потужність»?
63. Які фактори визначають виробничу потужність підприємства?
64. Розкрийте зміст понять: «вузьке місце», «провідна ланка», «пропускна спроможність обладнання».
65. Як обчислюється виробнича потужність в однономенклатурному масовому чи крупносерійному виробництві?
66. Дайте характеристику методики визначення виробничої потужності для умов серійного виробництва.
67. Які основні етапи обчислення виробничої потужності для умов багатноменклатурного одиничного та дрібносерійного виробництва?
68. Як проводиться обґрунтування виробничої програми потужністю підприємства?

69. Які показники характеризують використання виробничої потужності, методика їхнього обчислення?
70. Охарактеризуйте основні фактори виробництва та їхню заміщеність.
71. Як розрахувати чисельність працівників укрупненим методом?
72. Як визначити загальну трудомісткість виробничої програми?
73. Який порядок розрахунку балансу (бюджету) робочого часу одного робітника?
74. Як розрахувати чисельності різних категорій персоналу?
75. Як визначити додаткову потребу в чисельності працівників?
76. Як визначити продуктивність праці та який порядок розрахунку зростання продуктивності праці на підставі відносної економії чисельності за рахунок основних техніко-економічних чинників?
77. Яка методика розрахунку відносної економії чисельності по основних групах чинників?
78. Як розрахувати перехідну економію затрат праці?
79. Як укрупнено розрахувати плановий фонд оплати праці?
80. У чому зміст методики поелементного розрахунку фондів оплати праці різних категорій персоналу?
81. Як розрахувати середню заробітну плату?
82. У чому полягають особливості функціонування підрозділів виробничої інфраструктури?
83. Які вихідні дані використовуються при плануванні потреби в інструментах?
84. Як обчислюється загальна трудомісткість виготовлення інструментів?
85. Які показники затверджуються інструментальному цеху?
86. Як обчислюють середньорічні обсяги робіт з ремонту устаткування?
87. Як обчислюють середньорічні обсяги робіт із технічного обслуговування?
88. Як обчислити кількість слюсарів з ремонту та технічного обслуговування устаткування?
89. Як обчислюється потреба підприємства в енергії та паливі?
90. Що є основою планування потреби в усіх видах енергії?
91. Які види робіт включаються у виробничу програму транспортного цеху?
92. Які калькуляційні одиниці застосовуються при плануванні собівартості транспортних послуг?
93. Які вихідні дані використовуються та які питання вирішуються при плануванні собівартості продукції?
94. В якій послідовності розробляють план собівартості продукції?
95. Які фактори впливають на рівень витрат на виробництво продукції?
96. Наведіть послідовність розрахунку зміни собівартості продукції за техніко-економічними факторами.
97. Як впливає на рівень витрат зміна обсягу виробництва?
98. Чи впливає зміна структури продукції (номенклатури) на витрати, та яким чином?
99. Із чого складається собівартість реалізованої продукції?

100. Які витрати включаються до виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)?
101. Які витрати включаються до калькуляційної статті «загальновиробничі витрати»?
102. Із яких складових формується собівартість готової продукції та собівартість реалізованої?
103. Як визначити витрати за статтею «Прямі матеріальні витрати»?
104. У якій послідовності складається зведений кошторис витрат операційної діяльності?
105. Завдання та види фінансових планів.
106. Фінансовий план, його структура, порядок розробки.
107. Завдання і зміст оперативного фінансового планування.
108. Планування потреби у фінансових коштах.
109. Як визначається потреба в основному капіталі?
110. Планування потреби в оборотному капіталі, джерела формування оборотних коштів.
111. Методи розрахунку потреби в оборотних коштах.
112. Метод прямого розрахунку потреби в оборотних коштах.
113. Розрахунок нормативу оборотних коштів економічним методом.
114. Методи: відсотка від обсягу реалізації продукції і врахування оборотності грошей.
115. Методи планування прибутку, їхня суть і застосування.
116. Розподіл балансового і чистого прибутку.
117. Умови прибутковості підприємства, аналіз «витрати-обсяг-прибуток», його суть і застосування.
118. Показники прибутковості підприємства, їх розрахунки.
119. Баланс підприємства, звіт про прибутки і збитки, їх структура і використання.
120. Оцінка фінансового стану підприємства, групи оціночних показників, розрахунки показників.
121. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства за допомогою «Z-рахунку».
122. Що таке життєвий цикл продукції, який його склад і структура?
123. Який зміст і етапи науково-технічної підготовки виробництва нової продукції?
124. Які основні завдання підготовки виробництва нової продукції в сучасних умовах господарювання?
125. Як обчислюється трудомісткість, тривалість та вартість підготовки виробництва нової продукції?
126. Яким є економічне обґрунтування освоєння нової продукції на етапі проектування?
127. Визначте основні методичні підходи до оцінки економічної ефективності освоєння нової продукції;
128. Як здійснюється обґрунтування оптимального варіанта технологічного процесу та визначення критичної програми випуску продукції?

129. Які є закономірності зміни трудомісткості виготовлення одиниці виробу? Що таке «криві освоєння»?
130. Які особливості побудови графіків зміни собівартості, якщо «криві освоєння» мають різні характеристики?
131. Які особливості складання кошторису витрат на підготовку виробництва нової продукції?
132. Як здійснюється обчислення трудомісткості окремих циклів робіт та тривалості етапів технічної підготовки виробництва нового виробу?
133. Як проводиться визначення тривалості робіт, термінів настання подій, напруженості виконання окремих процесів і робіт у сітьовому плануванні підготовки виробництва та освоєння нових виробів?
134. Що таке критичний шлях на сітьових графіках та які є види шляхів у сітьових моделях?
135. Які є критерії оптимізації сітьових моделей?
136. Яка сутність техніко-економічного рівня виробництва?
137. У чому полягають завдання та які принципи планування інновацій?
138. Які основні фактори технічного рівня виробництва?
139. Охарактеризуйте співвідношення між поняттями «інновація», «технологічний розвиток», «організаційний розвиток».
140. Які основні етапи технічного й організаційного розвитку?
141. Які Вам відомі показники, що застосовуються для визначення ефективності реалізації технічно-організаційних заходів?
142. Організаційний рівень виробництва: сутність, фактори, що його визначають.
143. Які є методичні підходи до оцінки інноваційних проектів?
144. Які методи використовують для розробки науково-технічних прогнозів?
145. Чим пояснюється потреба вітчизняних підприємств у бізнес-плануванні?
146. Яка спрямованість бізнес-плану? Якими є основні різновиди бізнес-планів?
147. Які основні розділи бізнес-плану? Чи можна вважати їх уніфікованими? Що і як саме впливає на зміст і структуру бізнес-плану та на вибір методики його розробки?
148. Якою є загальна процедура складання бізнес-плану?
149. Які мета і завдання підготовки документів, що відносяться до елементів стандартного оформлення власне бізнес-плану (анотація, титульний лист тощо)?
150. Як оцінюють середовище для бізнесу?
151. Як обґрунтовують майбутній обсяг продажів з урахуванням еластичності попиту на продукцію?
152. Якою є методична основа планування обсягу виробництва продукції? Як обґрунтовується необхідне ресурсне забезпечення?
153. Як формують фінансовий план і враховуються ризики у бізнесі?

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Аналіз беззбитковості — метод визначення точного моменту, коли в підприємства немає ні прибутку, ні збитку; здійснюється на основі математичної моделі, часто графічної, що дозволяє визначити рівень доходів і витрат за різних обсягів виробництва чи продажу. При цьому можна визначити «точку беззбитковості» як мінімальний рівень ділової активності, за якого виторг від реалізації продукції дорівнює сумі постійних і змінних витрат.

Аналіз місцезнаходження — аналіз, що здійснюється з метою визначення району та конкретної ділянки, де буде розміщено майбутнє підприємство. При цьому враховують не тільки близькість джерел сировини та ринків збуту, технічні, комерційні й фінансові аспекти, але і соціальні та екологічні наслідки реалізації бізнес-проекту.

Бізнес-план — письмовий документ, що описує підприємство, його цілі й умови їх досягнення. У ньому повинні бути відображені стратегія і тактика розвитку бізнесу.

Валова продукція — це вартість усієї виробленої в конкретному періоді продукції, незалежно від ступеня її виготовлення.

Валовий прибуток — різниця між чистим доходом (виручкою) від реалізації продукції та її виробничою собівартістю.

Вантажооборот — це кількість вантажів, що переміщуються за певний час.

Вантажопотік — це кількість вантажів, що переміщуються в певному напрямі між окремими пунктами.

Випередження — це відрізок часу, на який кожний попередній частковий процес повинен випереджати наступний процес.

Виробнича інфраструктура підприємства — це сукупність підрозділів, які своєю діяльністю створюють умови для нормального перебігу виробничого процесу.

Виробнича потужність підприємства — максимальний обсяг випуску продукції при повному використанні устаткування, площі і прогресивної технології.

Виробнича собівартість продукції — це витрати, в які включаються: прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати, загальновиробничі витрати.

Виробничі запаси — це придбані або самостійно виготовлені запаси, які підлягають подальшій переробці на підприємстві або утримуються для використання в ході операційного циклу.

Витрати на збут продукції — витрати на дослідження ринку, рекламу продукції та її продаж.

Витрати операційної діяльності — це витрати, які не включаються в собівартість реалізованої продукції; до них відносяться адміністративні (загальногосподарські витрати, які спрямовані на обслуговування та керування підприємством), витрати на збут (витрати, пов'язані з реалізацією продукції), інші операційні витрати.

Детермінанти попиту — фактори впливу на обсяг збуту продукції.

Дослідження ринку — процес визначення характеристик ринку та вимірювання його здатності реалізувати товар.

Енергетичний баланс — це система взаємопов'язаних показників виробництва, отримання і розподілу різних видів енергії та палива.

Ефективність інвестицій — результат порівнянь розподілених у часі віддач від інвестування з сумами інвестицій.

Життєвий цикл нововведень (нової техніки) — період часу від зародження нової ідеї, її практичного впровадження у нових виробках до морального старіння цих виробів і їхнього зняття з виробництва.

Заділи складські — це готові деталі, вузли, що чекають обробки на наступних стадіях виробництва або витрачаються у процесі складання виробів.

Заділи циклові — це партії деталей, заготовок, які запущені у виробництво, але ще не закінчені обробкою.

Змінні загальновиробничі — це витрати на обслуговування й управління виробництва (цехів, дільниць), що змінюються прямо (або майже прямо) пропорційно до зміни обсягу діяльності.

Інвестиції — сукупність витрат, які реалізовані у вигляді довгострокових вкладень капіталу в промисловість, сільське господарство, транспорт та ін. галузі господарства.

Інноваційний розвиток — характеризується і визначається заходами, спрямованими на впровадження якісно нових, прогресивних змін та рішень, що забезпечують ефективність функціонування та розвиток підприємства в сучасних умовах господарювання; комплексна характеристика прогресивності всіх напрямків техніко-економічного розвитку підприємства — це сукупність заходів, спрямованих на динамічний та ефективний розвиток підприємства в умовах господарювання.

Інновація — це конкретний результат розробки нової наукової ідеї, що має форму зразка нової техніки, конструкційного матеріалу для виробництва певної продукції і т.п., що відрізняються від раніше застосовуваних якісними характеристиками, які дозволяють підвищити ефективність виробництва.

Касовий план — план обороту готівки через касу підприємства.

Коефіцієнт виробничої потужності — співвідношення пропускнуєї спроможності групи устаткування і трудомісткості її виробничої програми.

КОМФАР — стандартизована імітаційна модель для розробки техніко-економічних обґрунтувань і проведення аналізу доцільності інвестиційних проектів із використанням персонального комп'ютера; розроблена UNIDO.

Контролінг — система інтегрованого інформаційного забезпечення планування і контролю на підприємстві. У Німеччині під контролінгом часто розуміють систему керування прибутком підприємства.

Концепція бізнесу — загальне уявлення про бізнес, що проектується, і ті цілі, які ставить перед собою підприємець.

Кредитний план — план надходження коштів і повернення їх у встановлені договорами терміни.

Лізинговий кредит — стосунки між юридичними особами, які виникають у разі оренди майна (машин, устаткування).

Моделювання — створення аналогу процесу, що планується, у якому відображені його найважливіші з точки зору мети дослідження властивості та упущені другорядні малосуттєві риси.

Науково-дослідні роботи зі створення продукції — комплекс досліджень, які проводяться з метою отримання обґрунтованих вихідних даних, пошуку принципів і шляхів створення нової чи модернізованої продукції.

Необліковий склад — це позаштатні працівники, які виконують окремі роботи не постійного характеру і не передбачаються в обліковому складі.

Нова продукція (новий вид продукції) — виріб, що виготовляється вперше, а також модернізований виріб, що отримав нову якісну характеристику.

Номенклатура продукції — це перелік найменувань виробів, послуг.

Норма витрат інструменту — це кількість інструменту, яка потрібна для виконання певного обсягу продукції.

«Ноу-хау» — сукупність різноманітних знань наукового, технічного, виробничого, адміністративного, фінансового або іншого характеру, досвіду, які практично застосовуються в діяльності підприємства або у професійній діяльності, але які ще не стали всезагальним надбанням.

Обліковий склад персоналу — постійні, тимчасові й сезонні працівники, включаючи тих, хто знаходиться у відпустці, не з'являється через хворобу та з інших причин.

Оперативно-календарне планування — конкретизація плану виробництва у вигляді завдань у натуральній кількості на короткі проміжки часу і за конкретними виконавцями.

Оптимальна виробнича програма — це програма, що відповідає структурі ресурсів підприємства і забезпечує найкращі результати його діяльності за прийнятим критерієм.

Організаційний розвиток — виступає як узагальнена характеристика процесу використання організаційних факторів розвитку і підвищення ефективності виробництва та управління, він визначається в удосконаленні існуючих і застосуванні нових методів і форм організації виробництва, праці та елементів господарського механізму.

Освоєння виробництва — складова частина постановки продукції на виробництво, що включає перевірку підготовленого технологічного процесу й оволодіння практичними прийомами виготовлення продукції із стабільним значенням показників і у відповідному обсязі.

Партія деталей — їхня кількість, що одночасно запускається у виробництво з однократною затратою підготовчо-заклучного часу.

Перехідна економія — це економія від заходу, який був здійснений у попередній період, але діяв менше 12 місяців.

Періодичне планування — планування, що регулярно повторюється за періодами або на період (місячне, квартальне, річне).

Персонал підприємства — це сукупність постійних працівників, які мають професійну підготовку, практичний досвід і навички роботи.

План збуту продукції — обсяг продукції і послуг, який визначається попитом у процесі дослідження ринку й буде реалізований у плановому періоді.

Плановий фонд заробітної плати — це сума грошей для оплати всіх працюючих, зайнятих виконанням виробничого плану.

Планологія — складова економічної науки, яка вивчає, як здійснюється вибір цілей економічної організації та обґрунтовуються засоби використання необхідних обмежених ресурсів.

Планування — орієнтований в майбутнє систематичний процес прийняття рішень (за концепцією контролінгу).

Постійні загальновиробничі — це витрати на обслуговування й управління виробництвом, що залишаються незмінними (або майже незмінними) при зміні обсягу діяльності.

Потужність вихідна — потужність підприємства на кінець планового періоду.

Потужність вхідна — потужність на початок планового періоду.

Прибуток — частина новоствореної вартості і водночас показник результату фінансово-господарської діяльності підприємства.

Продуктивність праці — кількість продукції (обсягу робіт), яку виконує працівник за одиницю часу (виробіток), або кількість часу, витраченого на виробництво одиниці продукції.

Пропускна спроможність устаткування — ефективний фонд часу роботи групи устаткування.

Раціональність — принцип вибору рішень за певним пріоритетом. Виділяють економічну, соціальну, технічну раціональність тощо.

Реклама — платна форма психологічного впливу на споживачів із метою змусити їх купувати певні товари або послуги.

Рентабельність — відносний показник, характеризує рівень прибутковості, вимірюється у відсотках.

Рентабельність — один з основних вартісно-якісних показників ефективності виробництва на підприємстві, галузі в цілому, який характеризує рівень віддачі витрат і ступінь використання засобів у процесі виробництва та реалізації продукції.

Ритмічне виробництво — виробництво в рівні проміжки часу однакового обсягу продукції на всіх стадіях виробничого процесу.

Рівномірне виробництво — випуск відповідно до плану графіка.

Сервісне обслуговування — надання безкоштовних послуг, пов'язаних з товаром, що реалізується.

Середньооблікова чисельність — облікова чисельність в середньому за період.

Середньорічна потужність — потужність, по якій ведуться обґрунтування виробничої програми підприємства.

Серія виробів — їхня кількість, що одночасно запускається у виробництво.

Система планів і звітів — цілеорієнтована множина планів і звітів, між якими існують специфічні зв'язки.

Система планування і контролю — цілеорієнтована множина процесів планування і контролю, між якими існують специфічні зв'язки.

Страхові запаси — це запаси, що забезпечують виробництво у випадках відхилення від запланованих умов поставок.

Технічна підготовка виробництва — комплекс послідовно пов'язаних наукових, проектно-конструкторських, технологічних і виробничо-господарських робіт із створення, освоєння та впровадження нових видів продукції, нової техніки і технології.

Технічний розвиток — процес формування та удосконалення техніко-технологічного рівня підприємства, що має бути постійно зорієнтованим на підвищення ефективності виробництва та прогресивність розвитку. Технічний розвиток охоплює різні форми — стадії розвитку виробництва, які характеризують, з одного боку, техніко-технологічну базу підприємства, а з другого — її удосконалення та нарощування.

Технологічна підготовка виробництва — сукупність взаємопов'язаних процесів, які забезпечують технологічну готовність підприємства до випуску виробів заданого рівня якості при встановлених термінах, обсягах випуску й витратах ресурсів.

Технологічна собівартість — сума витрат на організацію технологічного процесу виготовлення продукції та надання послуг.

Товарна продукція — загальна вартість усіх видів готової продукції, робіт і послуг виробничого характеру, що буде підготовлена до реалізації.

Точка безбитковості — обсяг виробництва і реалізації продукції, при якому валовий дохід від її продажу дорівнює валовим витратам.

Тривалість виробничого процесу — час від моменту запуску партії деталей у виробництво до моменту їхнього випуску.

Факторинг — договір, за яким фактор-фірма або комерційний банк купує вимоги підприємства до конкретних суб'єктів і одержує за виконання вимог відповідну суму комісійних.

Фонд годинної заробітної плати — це оплата за виготовлену продукцію або обсяг робіт, за фактично відпрацьований час робітниками-почасовиками, а також за виконання робітниками спеціальних функцій.

Фонд денної заробітної плати — включає фонд годинної заробітної плати й оплату внутрішніх перерв у роботі.

Фонд місячної заробітної плати — включає фонд денної заробітної плати, оплату цілоденних перерв у роботі.

Цикл складання — календарна тривалість складальних робіт.

Чиста продукція — це вартість, створена на підприємстві.

Чистий дохід — виручка від реалізації продукції з відрахуванням податку на додану вартість, акцизного збору та ін.

Явочна чисельність — чисельність робітників, які повинні бути кожен день на робочих місцях.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Алексеева М. М. Планирование деятельности фирмы. — М.: Финансы и статистика, 2000. — 254 с.
2. Антонец А. В., Белов Н. А., Бухало С. М. Организация, планирование и управление деятельностью промышленного предприятия. — К.: Вища шк., 1989.
3. Бухалков М. И. Внутрифирменное планирование: Учебник. — М.: ИНФРА-М, 1999. — 392с.
4. Горемыкин В. А., Бугулов Э. Р., Богомолов А. Ю. Планирование на предприятии. Учебник. — М.: Информ.-издат. Дом «Филинь», 1999. — 328 с.
5. Економіка підприємства: Підручник / За ред. Покропивного С. Ф. — К.: КНЕУ, 2000. — 528 с.
6. Ильин А. И. Планирование на предприятии. В 2-х частях. Часть 1. Стратегическое планирование. — Минск: ООО «Мисанта», 1998. — 294 с.
7. Ковелло Д., Хейзелгрэн Б. Бизнес-планы: Полное справочное руководство: Пер. с англ. — М.: Лаборатория Базовых Знаний, 1999. — 344 с.
8. Организация, планирование и управление деятельностью промышленного предприятия / Под ред. Бухало С. М. — К.: Вища школа, 1989.
9. Планування діяльності підприємства: Навч. посіб. / За заг. ред. В.Є. Москалюка. — К.: КНЕУ, 2005. — 384 с.
10. Покропивний С. Ф., Соболев С. М., Швиданенко Г. О. Бізнес-план: технологія розробки та обґрунтування: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 1998. — 208 с.
11. Положення про типовий бізнес-план. Затверджений наказом Фонду державного майна України від 26.05.94 № 301 // Підприємництво і ринок України. — 1994. — № 11.
12. Прогнозирование и планирование в условиях рынка. / Под ред. Т.Г.Морозовой, А.В. Пулькина. — М.: ЮНИТИ-ДИАНА, 1999. 318 с.
13. Тарасюк Г.М., Шваб Л.І. Планування діяльності підприємства: Навч.посіб. — К.: Каравела, 2005. — 312 с.
14. Фінанси підприємства / За ред. Поддєрьогіна А. М. — К., 1998. — 394 с.

Додаткова:

1. Беренс В., Питер М. Хавранек Руководство по оценке эффективности инвестиций. — М.: «Интерэксперт» АОЗТ, ИНФРА-М, 1995. — 124 с.
2. Войчак А. В. Маркетинговий менеджмент — К.: КНЕУ, 1998. — Розділ 7, 8.
3. Ворст И., Ревентлоу П. Экономика фирмы — М.: Высшая школа, 1994. — 324 с.
4. Гончаров В. Н., Колосов А. Н., Дибнис Г. И. Оперативное управление производством — М.: Экономика, 1987. — 204 с.

5. Закон України «Про оплату праці» // Відомості Верховної Ради України, 1995, № 17.
6. Закон України «Про підприємства» // Відомості Верховної Ради України.- 1991.-№24.
7. Звягинцев Ю. Е. Оперативное планирование и организация ритмичной работы на промышленных предприятиях. — К.: Техніка, 1990. — 224 с.
8. Нуреев Р. М. Основы экономической теории. — М.: Высшая школа, 1996.
9. Осипова Л. В., Синяева И. М. Основы коммерческой деятельности. Практикум. — М.: Банки и биржи, ЮНИТИ. — 1997. — 215 с.
10. Портер М. Стратегія конкуренції / Пер. з англ. А. Олійник, Р. Скільський. — К.: Основи, 1997. — 390 с.
11. Проскуряков А. В. Организация создания и освоения новой техники. — М.: Машиностроение, 1975. — 224 с.
12. Ру Д., Сульє Д. Управління / Пер. з франц. — К.: Основи, 1995. — 442 с.
13. Саати Т., Кернс К. Аналитическое планирование. Организация систем: пер. с англ. — М.: Радио и связь, 1991. — 224 с.
14. Степанов А. П. Управление техническим развитием промышленных предприятий. — К.: Либідь, 1990. — 124 с.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
1. Зміст дисципліни	5
1.1. Змістові модулі	5
1.2. Розгорнутий зміст дисципліни	5
1.3. Плани лекцій	12
2. Самостійна робота студентів.	14
2.1. Теми рефератів.	15
2.2. Тестові завдання з курсу	17
3. Поточний та підсумковий контроль знань	35
3.1. Критерії оцінювання знань і вмінь студентів	36
3.2. Контрольні питання до іспиту	36
Термінологічний словник	42
Список літератури	47

Навчальне видання

Методичні вказівки для самостійного вивчення курсу «Планування діяльності підприємства» (для студентів заочної форми навчання напрямів 0501 – «Економіка і підприємництво» (6.030504 – Економіка підприємства і 6.030509 – Облік і аудит) і слухачів другої вищої освіти, спеціальностей 7.050107 – Економіка підприємства і 7.050106 – Облік і аудит)

Укладачі: Леонт'єва Юлія Юріївна,
Захаров Володимир Іванович

Редактор: М.З.Аляб'єв

План 2008, поз.121 М

Підп. до друку 14.07.08
Друк на ризографі
Тираж 100 пр.

Формат 60х84 1/16
Ум. друк. арк. 2,8
Зам. №

Видавець і виготовлювач:
Харківська національна академія міського господарства
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 731 від 19.12.2001